

Op die vraag geeft de Prediker reeds een antwoord, wanneer hij zegt: en laat uw hart zich vormaken in de dagen uwer jongelingschap, wat we beter zoo kunnen lezen: laten er van uw hart vermakingen uitgaan in uw jong leven.

En waarom juist van het hart?

Wel, dat hart is naar het Heilige Schrift de bron en het centrum van het leven, en niet alleen van het lichamelijke, doch ook van het geestelijk leven. Daaruit zijn de uitgangen des levens. Daar ontspringt de stroom der gedachten en der begeerten. Daar, in ons innerlijkste leven, is de zetel onzer persoonlijkheid, en daarom legt Gods Woord zooveel nadruk op het hart. „Behoud uw hart boven al wat te bewaren is; want daarin zijn de uitgangen des levens“ (Spreuken 4:13).

Welnu, uit dat hart moet de vreugde der jeugd opkomen.

Uit dat levenscentrum moet haar blijdschap en idealisme opwellen, en in deze vermaning teekent de Prediker met een enkelen trek het karakter van het vaarachtig jonge verblijden. Die blijdschap is niet en mag niet zijn een vroolijkheid, die buiten uw persoonlijkheid omgaat. Zij bestaat niet in een lichtzinnig gelach of geestelooze scherts. Zij is niet het gedartel en gejoel, dat den naam van vreugde niet mag dragen, maar zij is de verheuging des harten, die uit het innerlijk leven opkomt. Zij openbaart zich hierin, dat, waar het hart jong is, van dat levenscentrum helder blij licht strale over heel het wezen. „Zij is dit, dat alles, het leven der gedachten en der begeerten, het willen en het doen het karakter der jeugd vertoont, en over heel den levensweg de glans van het idealisme uitgespreid ligt.“

En alleen in dat licht wordt u het volgende duidelijk.

Wanneer Salomo zegt: „en wandel in de wegen uwer harten en in de aanschouwing uwer oogen“ bedoelt hij allernist: leef er maar op los, zoals het uw boos hart goeddunkt, maar roept hij den jongeling toe: zie, uw hart is jong, en de wegen van uw hart, d.z. uw levenswegen, (want het hart is het centrum des levens), moeten daarom ook jong zijn; bewandel dus geen paden, die met uw jeugd in strijd zijn. Geef u niet over aan vroegrijpheid, die bij uw jaren niet past. Houd u verre van eigenwijsheid, die met uw levensleste vloekt. Wees vreemd aan al dat onnatuurlijke en ongewone, dat uw jongen bloei misvormt, maar laat uw hart en dies uw wandel dragen het kenmerk en het karakter van het jeugdig verblijden.

Zoo wil God het.

Zoo is het Zijn bestel.

Hij geeft in de dagen der jongelingschap te genieten, en wie dan een onwerkelijke somberheid zou prediken of elken lach zou onderdrukken, vergriipt zich aan de heilige orde, die de Heere voor iedere levensperiode stelt, en miskeert de rijke gave, die Hij aan jonge harten schenkt.

En zoo staat het ook met de aanschouwing der oogen.

In deze woorden verleent de Prediker geen vrijbrief om alles te zien, en al het schijn-schoon en betoverende der zonde te bewonderen. Hier laat hij niet aan de begeerlijkheid en aan den verkeerden lust der oogen vrij spel. Hier zet hij niet de deuren open voor een vrij Christendom, dat noch vrij noch christelijk is, maar hij roept den jongeling toe: Zie wat God u te aanschouwen geeft. Doe uw oogen wijd, wijd open voor de heerlijkheid, die Hij in deze wereld openbaart. Laat uw blik vrij weiden over het goede en schoone, dat in Zijn werken schittert, en waak er voor, dat gij niet blind zijt voor wat de Heere voor uw jong leven ontsluit wil.

Misschien schudt gij over zulk een vermaning het hoofd.

Wellicht vindt gij het zeer lichtvaardig, dat de Prediker deze dingen tot jonge menschen durft te zeggen, maar... wacht even met uw critiek. Wij zullen straks zien, hoe hij zich haast om aan de opwekking tot vreugde een vermaning van den hoogsten ernst toe te voegen, en reeds nu zij opgemerkt, dat natuurlijk alleen die vreugde goed is voor God, die opwelt uit een hart, dat beheerscht wordt door Zijn Geest en vereenigd is tot de vreeze van Zijn Naam.

Maar... dan uit dat hart vreugde!

Dan in het jonge leven blijdschap!

Dan de oogen open voor het licht, dat God doet stralen, en is het niet heerlijk, jongeren, dat de Schrift ook aan die zijde van uw jeugdig leven alle recht laat woderen? Neen, zij vraagt van u geen onnatuurlijk pessimisme, waaraan onze sentimentele tijd zoo rijk is. Zij wil geen gehuchelden levensernst, waaraan geen innerlijke werkelijkheid beantwoordt. Gij behoeft, als God u het kruis spaart, uw hoofd niet droef te laten hangen, doch gij moogt jong zijn; gij moogt u verblijden; gij moogt uw lach en zang doen hooren; gij moogt u verlustigen in de schoonheid des levens, en gij zijt niet waardig jong, wanneer uw hart zich niet vult met een heilig idealisme, en gij niet weet te zingen van jeugd en moed en kracht.

Deze dingen zeg ik met nadruk.

Onze dagen, overladen van mystiek en kermend van wereldwee, drijven de jongen menschen in de

richting van het gewild-vrome en van het dweep-zieke en van de twijfelzucht, en in dien weg loopen zij gevaar het echt-jonge te verliezen. Endat wil God niet. Zeker, Hij kan ook jonge menschen slaan. Hij kan ook jonge zielen wonden. Er wordt in den levensmorgen ook geleden, maar, als Hij voor die donkerheden bewaart, wil Hij, naar Zijn wys bestel, den jongeling zien in zijn jeugdig verblijden, en in al de weelde van zijn levensvolle lente, mits die lente Hem gewijd is.

Daarmede hebben ook de ouders te rekenen.

Bij hun opvoeding hebben zij dit vermaan in het oog te houden, en nu weet ik wel, zij hebben bovendien voor het zieleheil der kinderen te waken; zij moeten hen voor alles met grooten ernst leiden in de wegen des Verbonds; het geestelijke en het heimelicheit sta ook hier voorop, doch, anders, vergeet niet dat uw zonen verkeerden in de dagen hunner jongelingschap en dat uw kinderen jong zijn. Eischt van hen geen vroomheid, die niet bij hun jeugdig leven past. Vergt van hen geen ernst die in hun zonnige lente niet thuis hoort. Werpt geen somberheid op hun zielen, die hun bloei verkilt, maar verdraagt van uw kind zijn lach en lied, en verlustigt u in hun jonge blijdschap en den frisschen glans van hun jeugd.

Dan verbiedt gij het bestel des Heeren.

Dan buigt gij u voor de orde, die Hij gaf.

Dan eert gij de wijsheid van den Schepper. Die aan den jongeling den levensmorgen gaf, waarin aan blad en bloem de dauwdroppels glanzen, en als gij in Zijn vreeze die vreugde leidt, en biddend met uw kinderen meeleeft, zult gij hun, ook voor deze onmisbare zijde van hun leven, ten rijken zegen zijn.

K. D.

KERKELIJK LEVEN.

Predikantstractementen.

Eenigen tijd geleden bevatte „De Reformatie“ een artikel van mijn hand over Predikantstractementen (No. 27). In dit artikel stelde ik voorop, dat als maatstaf voor de bezoldiging onzer leeraars dient te worden genomen de levenspositie.

Wat is onder „levenspositie“ te verstaan?

Wil het zeggen, dat een predikant, wanneer voor hem een zekere „levenspositie“ wordt opgeëischt, in de gelegenheid moet wezen „zijn stand op te houden“? Neen.

„Z'n stand ophouden“ ziet op het uiterlijke leven, de buurt of plaats waar men woont, de kleeding, die men draagt, de kring van vrienden waarmede men omgaat. Wie „z'n stand wil ophouden“ moet toezien, dat hij in de keuze van zijn woning, zijn kleedij en zijn vrienden niet buiten zekere, in zijn kring heerschebde begrippen gaat. Het is alles paars uitwendig gedacht, het neemt het leven van den kleinen kant.

„Levenspositie“ drukt geheel iets anders uit. Z'n positie ontleent iemand niet aan zijn uiterlijken staat in de maatschappij, maar aan hoogere factoren. Niet in materielen zin hangt de levenspositie af van het geld, maar in ideelen zin van het gebruik dat iemand maakt van zijn geestesgaven, van zijn intellectuele, zoowel als van zijn geestelijke eigenschappen.

Maar wanneer dat zoo is, wat verband valt er dan te leggen tusschen de levenspositie en het financiële inkomen?

Het-antwoord op deze vraag kunnen we langs een omweg vinden. In tegenstelling met „stand“ stelt de positie geen uiterlijke eischen. Maar in de innerlijke levenswaarden vindt de positie haar voedingsbodem. De predikant neemt een plaats van aanzien in het leven in. Men acht hem hoog „om zijns werks wil“. Daarom mag in zijn uiterlijke levensomstandigheden niets liggen, wat contrasteert met zijn positie; die omstandigheden moeten zóó zijn, dat de positie tot haar recht kan komen.

Is dit nu geen woordenspel en komt niet feitelij alles op hetzelfde neer? Geenszins. Bij „stand“ zijn het de uiterlijke dingen die voorop gaan; zij bepalen den maatstaf van het tractement. Bij levenspositie, zooals boven opgevat, stelt den maatstaf de achting van hen, tot wie de predikant in relatie staat. Niet de predikant komt met zijn eischen, maar de gemeente is het, die voor den predikant een situatie begeert, waarin het ambt geëerd wordt. Dat de predikant gebrek lijdt, moet dus vóór alles uitgesloten zijn. Maar wat zeg ik? Kan de liefde zich tevreden stellen met een minimum-eisch? Zij zoekt het goede, en het goede ligt niet op de grens van de bestaansmogelijkheid. Zij streeft naar het betere, en het betere kan niet schiel berekenend opgevat worden.

In den waren zin ligt dus de maatstaf in het innerlijk leven der gemeente, haar liefde tot de bediening des Woords, haar verlangen in den Bedenaar des Woords te eeren de bediening des Woords, die kerkelijke samenleving hoog te houden in hem, die haar uiterlijk middelpunt is.

Mr. A. J. L. VAN BEECK CALKOEN.

De vrije hand.

L

In een twaalf artikelen wijst prof. Hoekstra in „De Bazuin“ op het feit, dat van de 45 theologische studenten, die door de kerkelijke kassen gesteund worden, er 11 in Kampen en 34 aan de Vrije Universiteit studeeren.

Hoeverlen er door particuliere studiefondsen worden gesteund, wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Het gaat hier om de studenten, die krachtens art. 19 onzer kerkenorde door de kerken zelf worden onderhouden en waarvoor dan ook op geregelde tijden wordt gecollecteerd.

In het voorbijgaan mag wel even opgemerkt, dat het getal 45 waarlijk niet gering is en voor velen een verrassing zal zijn. Er werd weleens over geklaagd, dat zoo menig jongeling van afluemende gaven niet wordt geholpen, maar als men bij deze 45 nog rekent hen, die door de particuliere Studiefondsen en wellicht ook door particulieren worden gesteund, dan is de gelegenheid om steun te ontvangen toch zeker niet minimaal. Onze kerken maken blijkbaar met deze zaak wel ter dege ernst. Alleen verbinden we, gezien het groot aantal vacatures in onze kerken, er den wensch aan, dat de som hiervoor bestemd nog hooger worde opgevoerd.

Maar nu ter zake.

Prof. Hoekstra verzoekt nog eens extra er op te letten:

Aan de Theologische School: elf.

Aan de Vrije Universiteit: vier en dertig.

Er dan vraagt hij: is deze verhouding billijk?

In het tweede artikel antwoordt hij daarop bescijst ontkennend.

Hij acht het alleen billijk, wanneer het half om half gaat. Zijn er b.v. 50 studiebeurzen te vergeven, dan worden er 25 beschikbaar gesteld voor Kampen en 25 voor Amsterdam.

Voorts heeft hij een onderzoek ingesteld naar de oorzaken van deze z.i. onbillijke verdeling. Ziehier het resultaat:

Toen ik hier en daar informeerde, hoe het toch zou komen, dat er in Amsterdam 34 en in Kampen slechts 11 studenten naar art. 19 studeeren, is door iemand opgemerkt, dat in verschillende provincies de deputaten voor art. 19 in meerderheid hun opleiding hebben genoten in Amsterdam en deze bij de keuze, waar een bepaald alumnus zal studeeren, ter dege hun invloed laten gelden.

Deze redeneering wil er bij mij niet in. Laat ons het Jaarboek van Oosterbaan en de Coindre eens raadplegen. Er vóór schijnt te spreken dat in Drenthe, waar alle primi deputaten hun opleiding in Kampen ontvingen, de twee alumni studeeren aan de Theol. School en dat in Utrecht, waar alle deputaten (primi en secundi) van de Vrije Universiteit afkomstig zijn, de twee alumni in Amsterdam worden opgeleid. Maar er tegen, dat in Z.-Holland (N.), waar de in Kampen opgeleide dienaren in het college van deputaten sterk vertegenwoordigd zijn, van de 7 alumni 5 naar Amsterdam en 2 naar Kampen gingen, en dat in Z.-Holland (Z.) waar van de zes deputaten drie aan de Theol. School en drie aan de Vrije Universiteit gestudeerd hebben, alle alumni, ten getale van zes, in Amsterdam studeeren. Mij zijn geen voorbeelden bekend van deputaten naar art. 19, die hun positie als deputaat naar de eene of de andere zijde gebruiken om invloed uit te oefenen bij de keuze van plaats der studie.

Doch laat ons niet verder onderzoek doen naar de oorzaken van het verschijnsel dat in Amsterdam driemaal zooveel alumni van art. 19 studeeren dan in Kampen.

Tot een vast resultaat komt prof. Hoekstra dus niet.

Hij nam de opmerking van iemand, dat de kerkelijke deputaten hierop uitoefenen, blijkbaar serieus, al wil ze er bij hem niet in. Hij weegt zelfs af wat er vóór en wat er tegen pleit.

Dat vind ik jammer.

Het was dunkt mij beter geweest, wanneer hij dit vermoeden naast zich had neergelegd en er in „De Bazuin“ met geen woord van had gerept. Of anders zijn onderzoek tot het einde toe had doorgezet en niet had gerust, vóór hij tot zekerheid was gekomen.

Zoodaas hij het nu voorstelt, kan hij de aanleiding worden, dat menige broeder, bij wie de A-B-kwestie nog altijd nawerkt, zegt: nu ja, het wil er bij prof. Hoekstra niet in, maar onomstootelijke redenen brengt hij er niet voor bij, het wil er daarom bij mij wel in.

En zoo wordt ondanks den schrijver de kwestie weer opgerakeld.

Daarom had ik liever gezien, dat heel de rede-neering over dat vermoeden ware uitgeschakeld.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Economie naar christelijke belijdenis.

II

Zoekt eerst het Koninkrijk Gods.

Er is drieërlei goed, dat voor den mensch be-leekenis heeft.

In de eerste en voornaamste plaats zijn er de

geestelijke goederen in engeren zin, die beheerscht worden door de verhouding van de ziel tot God. Dan volgen de ideële goederen in ruimeren zin, die liggen op het terrein der geestelijke cultuur, en eindelijk volgen de stoffelijke goederen, welke God ons geeft voor de behoeften van ons lichaam. Met deze indeling van Dr. Nederbragt kan ik mij, zooals ik een vorig maal in 't kort heb uiteengezet, vrijwel vereenigen, doch er rijzen bij mij eenige bezwaren, wanneer hij uit Gods Woord deduceert, hoe de mensch tegenover dat goed moet staan, en in welke mate hij ernaar mag en moet streven.

Die verhouding verhoudt zich natuurlijk in drieën.

Het geestelijk goed in engeren zin moet met alle kracht nagejaagd.

Ook voor de ideële cultuurschatten mag en moet gestreden, want recht en vrijheid, beschaving en geluk behorende voorwerpen van idealisme en ziele-streving te zijn, maar, zoo zegt Dr. N., ten aanzien van de stoffelijke goederen staat de zaak geheel anders. Christus heeft ons van het streven ernaar onthouden, en hij grondt deze bewering op het bekende woord van den Heiland uit de Bergrede: Zoekt eerst het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.

Hierover sprak ik in mijn vorig artikel reeds met een enkel woord.

Ik wees er toen op, hoe kras Dr. N. zich uitdrukt, en hoe absoluut zijn bewering is; dat ons Christendom staat of valt met het principe, dat de Christen van Gods wege van het streven naar stoffelijk goed is onthouden, en ik heb toen ook reeds de opmerking gemaakt, dat de gezachte schrijver zijn bewering zelf verzwakt door aan de woorden, van het streven naar, terstond toe te voegen: althans de bezorgdheid om.

Streven naar en bezorgd zijn om zijn immers geen synoniemen.

De bezorgdheid, die door Jezus in de Bergrede veroordeeld wordt, is niet het zorgen voor, maar het angstige, ijdele bezorgd-zijn, dat uit gebrek aan godsvertrouwen voortkomt, en dus een verkeerde gesteldheid van ons hart verraaft. In die bezorgdheid heeft de mensch God uit het oog verloren. Hij rekent niet meer met den hemel. Hij steunt alleen op zichzelf, en denkt alleen aan de aarde, en gaat in het aardse op, maar — zoo staat het toch met alle streven en alle begeerte naar stoffelijk goed niet. O zeker, dat streven kan ontaarden. Het verkeerd dikwerf in onheilige genot- en hebzucht. Het wordt menigmaal grof materialisme, maar aan die ontaarding staat evenzeer de, door Dr. N. geoorloofd-gesachte, streving naar de ideële goederen als kunst en kennis bloot. Ook deze begeerte kan in een zondige omslag, en daarom mag het streven naar stoffelijk goed niet veroordeeld worden, omdat het in deze door de zonde bedorven wereld, veelal onzuiver voorkomt. Er is ook een goed en geoorloofd streven en begeeren, en deze begeerte hangt samen met ons menschzijn. Omdat wij afhankelijk wezen zijn, en voor ons zinnelijk en geestelijk bestaan alles van buiten af noodig hebben, spannen wij al onze krachten in, om dat noodige te verkrijgen, en in dit begeeren van de natuurlijke en geestelijke goederen ligt, volgens prof. Geesink, de rijkdom, en de weelde van het mensch-zijn.

Alles hangt dus hiervan af, wat we onder streven verstaan.

Indien Dr. N. met deze uitdrukking alleen op het oog heeft de zondige jacht naar aardse dingen, zijn wij het hartroerend eens, maar dan had hij het woord streven niet moeten gebruiken. Dit begrip geeft tot misverstand aanleiding. Het vestigt den indruk, alsof alle begeerte naar het geluk der uiterlijke levensomstandigheden uit den boze is, en zoo staat het toch niet. Daarvan lezen we ook niets in de Bergrede. Christus toont wel tegen den Mammondienst en den geldderst. Hij vloekt wel de passie van den rijkard, die in het goed der aarde zijn levensdoel vindt. Hij waarschuwt wel tegen de gierige vergaring van schatten hierbeneden, maar ik lees nergens, dat hij alle streven naar stoffelijke goederen absoluut veroordeelt.

Ook niet in Mattheus 6:33.

Wat zegt de Heiland daar?

Hij vermaant in dit gedeelte van Zijn bergwoorden Zijn discipelen, om alle verkeerde bezorgdheid te laten varen, en voor overschatting van het aardse goed op hun hoede te zijn. Daaraan maken de heidenen zich schuldig. Zij kennen het opzien naar den hemel niet. Zij zoeken enkel en alleen het aardse, omdat zij van geen Vader in de hemelen weten, en daarenboven nu zal Zijn volk eerst zoeken het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen hun worden toegeworpen.

Uit deze uitspraak van Christus zijn wonderlijke conclusies getrokken.

Men heeft op grond van dit woord beweerd, dat, als het geestelijke maar goed is, het stoffelijke er minder toe doet, en onze belangstelling eigenlijk niet wr'd is. Anderen hebben gemeend, dat de Heiland ons hier toeroept, alleen het oog te openen voor den hemel, en het aardse maar aardsech te laten. Weer anderen zagen in dit evan-

gelisch bevel een veroordeeling van elke christelijke sociale actie, doch van dit alles is in dezen tekst niet een titel of jota sprake. Jezus bedoelt allermint het stoffelijke te disqualificeeren. Hij drukt op het natuurlijk en aardse leven geen stem-pel van onheiligheid of minderwaardigheid, maar Hij onderwijst ons hier omtrent de orde tusschen het hemelsch-geestelijk, en het aardsch-stoffelijk goed.

Dit blijkt in de eerste plaats uit het woordje eerst.

Zoekt eerst het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid.

Christus zegt niet: Zoekt alleen het koninkrijk Gods.

Hij sluit dus niet een ander zoeken uit, maar hij wijst hier de orde aan, waarin het zoeken moet geschieden, en dan staat het zoeken van het rijk Gods ver en zeer ver op den voorgrond. Maar... mag daarop dan volgen het zoeken, zooals de heidenen doen? Natuurlijk niet, want onze hoogste Profeet geeft ons hier geen vrijheid om aan verkeerde bezorgdheid of heb- en geldzucht een tweede plaats te gunnen na het rijk en de gerechtigheid Gods. Dat zondige zoeken is voor ons contra-band, maar wel geeft Hij in dit woordje eerst te kennen, dat in overeenstemming met en in onderwerping aan het streven naar Zijn rijk, er een ander zoeken, en wel van de aardse dingen, mogelijk is, dat door Hem niet veroordeeld wordt.

Het gaat hier derhalve over de rangorde.

Wat heeft in het leven de eerste plaats?

De aarde, maar dan verdwijnt de hemel terstond uit het oog.

Het hemelsche, doch dan verdwijnt de aarde niet, maar wordt het aardse opgeheven, en aan het geestelijke onderworpen, en staat alles in dienst van de gerechtigheid Gods. Die op alles recht heeft, Nu hebt ge misschien nog een bedenking.

Ge zegt wellicht: hoe kan Jezus hier op een zoeken van het aardse doelen, terwijl Hij toch aan het slot zegt: en al deze dingen zullen u toegeworpen worden? Sluiten die beide elkaar niet uit? Kan zoeken samengaan met toegeworpen worden? Ja, want wanneer dit niet mogelijk was, zouden we nimmer Gods koninkrijk kunnen zoeken. Dat rijk is immers een gave. Alle schatten van dat rijk zijn genadegeffen, 's Heeren gerechtigheid moet ons geschonken worden. Het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die looft, en toch komt de Schrift tot ons met den eisch om zelf te werken en te zoeken en te strijden, en wanneer geestelijk bestaan deze actieve zijde heeft, dan zeker het stoffelijke.

God geeft, maar wij moeten arbeiden.

God werpt toe, maar wij moeten zoeken.

En dat zoeken, of wilt ge dat streven, sluit Christus niet uit, maar zet Hij op de tweede en ondergeschikte plaats, en onderwerpt Hij geheel aan het streven naar de geestelijke goederen in engeren zin.

Welke zijn die geestelijke goederen?

Het komt hier vooral aan op de wijze, waarop Jezus Zich uitdrukt.

Hij spreekt niet van genade en vrede en gemeenschap, maar van Gods rijk, en dat rijk is de koningsheerschappij Gods in onze harten en in heel de wereld. Dat rijk is niet eenzijdig de hemel. Dat rijk gaat niet op in mystiek. Dat rijk mag niet vereenzelvigd met zieleweelde en rust in God, maar wanneer onze Heiland dit woord rijk bezigt, doelt Hij juist op de actieve zijde en op geboortzaamheid en strijd. Zoo komt ook de uitdrukking Zijn gerechtigheid tot haar recht. Waar God Koning is, daar geldt alleen Zijn recht, en zijn Zijn ordonnantien van kracht, en het zoeken van die gerechtigheid is niets anders dan de spanning van onze ziel, om dien wil des Heeren in alles te volbrengen.

Zoo alleen wordt Christus' uitspraak duidelijk. Hij trekt ons in dit woord niet in onze binnen kamer terug.

Hij wijst ons niet naar de hemelsche blijdschap en vreugde.

Hij voert ons niet naar een verborgen omgang, maar Hij drijft ons het leven in, en werpt ons midden in den levensstroom, en zegt: Buigt u daar voor uw God als Koning, en volbrengt Zijn gebod, en vertrouwt op Hem, en dan zullen de vragen van voedsel en kleeding, van spijze en drank van zelf haar oplossing vinden. Want wie in zijn arbeid God dient, en wie werkt om 's Heeren wil, en zijn taak verricht als arbeider bij Gods gratie, en sterker nog, als mede-arbeider Gods in het groote cultuurwerk, waardoor deze aarde tot haar bestemming wordt gevoerd, kan van 's Vaders open handen en zorgende liefde zeker zijn.

Dit sluit zoeken van en streven naar aardse goed niet uit.

Dit veroordeelt niet den strijd voor de rechtvaardige verdediging der stoffelijke goederen, doch die strijd, wanneer die gevoerd wordt om 's Heeren wil, vloeit juist uit dit woord van Jezus voort. Wij hebben in alle verhoudingen van het leven, en dies ook in de sociale, God Koning te doen zijn, en naar Zijn gerechtigheid te leven, en wanneer onze arbeid en streven om in deze wereld vooruit te komen, door dit ideaal beheerscht wordt, ligt er in dit zoeken niets zondigs. Zoo bezie ik

het streven naar lotaverbeetering. Zoo moet niet, ook beschouwd worden het streven naar verruiming van het aardse goed en het stoffelijk bestaan. Wanneer dit geschiedt om rijk te worden, en in weelde en genot te kunnen leven, is het ten eenenmale geoordeeld, maar wanneer het plaats vindt, om ons mensch-zijn en het beeld Gods beter tot zijn recht te doen komen, en den Heere meer op alle levenssterren te kunnen dienen, is het voor den Christen ongetwijfeld geoorloofd.

Het komt dus aan op de orde in het leven.

Precies als bij het streven naar de cultuurschatten.

En wanneer nu de mensch in zijn begeeren naar stoffelijk goed de heilige orde, die God tusschen hooger en lager goed gesteld heeft, verbiedt en heijlt; wanneer hij het begeerde alleen wil verkrijgen in een rechtvaardigen weg; wanneer geen afgunst of onzuiver motief hem drijft, maar waarlijk de liefde tot God en Zijn rijk en recht, is zijn zoeken van het stoffelijke niet zondig, en zoekt hij niet als de heidenen.

Hiermede stap ik van dit punt af.

Ik heb met Dr. Nederbragt nog over meer te praten.

Hij beweegt zich telkens op Schriftuurlijk terrein, wat, en ik moet aan dezen indruk even uiting geven, aan zijn kostelijk boek dikwijls meer het karakter geeft van een sociale ethiek, dan van een theorie der economie. Doch daarover later meer.

K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Kerkelijke Zending.

Op de Alg. Zendingsconferentie te Amsterdam gehouden van 24—26 Oct. hield o.a. de zendings-director dr. J. W. Gunning een belangrijk referaat over „De zendingsgemeente in het vaderland en haar werk". Achter enkele van zijn uitspraken zetten wij een vraagteeken, b.v. „Aan het beschavingswerk, dat de zending doet, kunnen ook andersdenkenden meewerken; die medewerking moet zelfs worden gevraagd"; over deze gedachte spraken wij eenigen tijd geleden reeds als ons oordeel uit, dat wij dan op gevaarlijk terrein komen; de zending heeft wel beschaving tot vrucht, maar niet ten doel; zij heeft naar goddelijk bevel het Evangelie te prediken, en al zal die prediking vanzelf tot beschaving leiden, toch streeft de zending niet naar die beschaving.

Doch hierop is het niet, dat wij de aandacht willen vestigen. Dr. Gunning sprak toch ook deze merkwaardige woorden: „De zending der zending moet aan de Gemeente verzeerd blijven; vandaar dat de georganiseerde zendingsarbeid zooveel mogelijk moet uitgaan van de bestaande kerken. Dit laatste evenwel sluit b.v. in de Herv. Kerk op hinderpalen. Desniettemin worde zooveel mogelijk verband gelegd tusschen kerk en zending. Zoo zou het wenschelijk zijn, dat in de Herv. Kerk een reglement wordt ingevoerd, volgens hetwelk allerlei van de Gemeente uitgaande werkzaamheden kerkelijk kunnen worden erkend."

Zeer weldadig doet het aan, dat dr. Gunning niet vermeerdering van inkomsten noemt als argument voor het kerkelijk maken der zending. Hij wijst alleen op den zegen der zending, bestaande in het aanbrengen van onmisbare washeid in leer en leven, van noodige lenigheid (?) in leer en leven, en van het bewustzijn van de reeds aanwezige en daarom wordende nieuwe orde der dingen. Er ware nog wel meer aan dezen zegen toe te voegen, doch betekenisvol is het genoemde ongetwijfeld, al vraagt men zich onwillekeurig af, wat er met lenigheid in leer en leven bedoeld wordt. Maar ter zake. Het geestelijk ideaal wordt dus door dr. Gunning hooggehouden. Het is trouwens nog niet een uitgemaakte zaak, dat het kerkelijk maken der zending als vanzelf ook vermeerdering van inkomsten met zich meebrengt. Hebben de leden der kerk niet voor de zending gevoeld, toen deze door vereeniging geschiedde, dan zullen zij niet op eens met geestdrift voor dit werk worden vervuld, indien het in kerkelijke banen wordt geleid; eerder is het omgekeerd zoo, merkt dr. Warneck in zijn Missionslehre op, dat zulke menschen dan eerst moeten worden opgevoed tot kerkelijk bewustzijn, ja tot kerkelijk eergevoel. Trouwens, menige vereeniging, die niets met de kerk heeft uit te staan, beweijst het, dat het daarom toch wel mogelijk is voor de vereischte inkomsten te zorgen.

Dr. Gunning wil de zending kerkelijk maken, om dezen zegen der zending voor de gemeente te verzekeren. Dit nu verstaan wij niet goed. Er wordt onderscheid gemaakt tusschen kerk en gemeente; in de kerk is de gemeente; de kerk is het logge lichaam met de massa ingeschreven leden, de gemeente is het meelevend deel der kerk, dat werkelijk Christus dient. Natuurlijk gaan wij met ons Gereformeerd kerkbegrip met deze opvatting niet accoord; de kerk is de gemeente, d.w.z. het lichaam van Christus, de vergadering van alle ware Christgelovigen. Maar stellen wij dit terzijde, en plaatsen wij ons op het standpunt van dr. Gunning, dan zien wij nog niet in, hoe het kerkelijk maken der zending aan de gemeente den zegen zal ver-